

kt

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

11

juni 1986

Miljøkamp er klassekamp

Kommunistisk Tidsskrift - udgivet af KAP

Debatten om miljøet har placeret miljøspørgsmålet løsrevet fra klassekampen som en række enkeltstående og isolerede krav.

De Grønnes relative succes ved kommunalvalget hænger selvfølgelig sammen med, at forureningen helt berettiget opfattes som en trussel. Men i langt højere grad hænger det sammen med, at de mere begrænsede enkelt-sager indgyder et "håb" om hurtige parlamentaristiske resultater.

Miljøbevægelsens aktivister samles også om enkelt-sager, men som i andre delkampe må det være en opgave for marxister at udvikle en miljøpolitik udfra en samlet socialistisk strategi.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882596

Indhold:

MILJØPOLITIK:

Teser om miljøpolitik	3
Perspektiver i miljøkampen kræver opgør med grønne illusioner	5
<i>Ravnens sang</i>	10
Reservater for folket - eller hva'?'	11
<i>Sommerkursus</i>	15
<i>Gylle</i>	16
Skovdød og forsuring	17

KORT OM:

PLO's situation	20
-----------------------	----

DEBAT - ANMELDELSER - DIGTE m.m.:

<i>Fuga - termit</i>	22
<i>Gør reformismen Danmark bedre</i> - anmeldelse	23
<i>Hænderne Op!</i> - anmeldelse	29

Forside: ALFA FOTO OG ARKIV.

kt

Kommunistisk Tidsskrift udgives af Kommunistisk Arbejderparti.
Redaktion: Philip Arctander, Kari Sønsthagen (ansv.) og et udvalg.
Sats og tryk: Forlaget KT. Pris i løssalg: 15,- kr.
Du kan få de kommende 4 numre tilsendt ved at indsatte 60 kr. på
giro 7 089465, Forlaget KT, Studiestræde 24, 1455 København K.

Teser om miljøpolitik

EFTERSOM EENSIDIG udnyttelse, rovdrift og forurening i al hovedsag skyldes det kapitalistiske systems jagt på profit, kan der ikke opnås grundlæggende og varige forbedringer før kapitalismen er afskaffet. Kampen for et bedre miljø må ses i et socialistisk perspektiv.

KAP arbejder imidlertid også for, at arbejderklassens levevilkår på alle områder forbedres hér og nu. I kampen for væsentlige delkrav skal der indgås så brede alliancer som muligt. Men uanset at grundlaget skal være bredt, er det vores særlige pligt at rejse diskussionen om perspektivet for kampen.

I KAMPEN FOR at overleve udvikler menneskene produktivkræfterne for at få et så rigeligt produkt, at man kan gøre sig uafhængig af naturens luner og stadig forbedre mulighederne for livsudfoldelse.

KAP går ind for, at produktivkræfterne udvikles, således at levevilkårene kan forbedres for arbejderklassen og folkene. Produktivkræfternes udvikling står ikke i modsætning til en bevaring af naturgrundlaget - mennesket har i hele sin historie bearbejdet naturen.

Der findes altså ikke en 'op-rindelig balance' i naturen, som menneskene kan finde tilbage til. Tværtimod består også naturen af en række modsætninger, som mennesker i årtusinder har indvirket på, eksempelvis ved landbrug. Forudsætningerne for en langsigtet videreudvikling af produktivkræfterne er netop, at menneskene afdækker og tager hensyn til naturens modsætninger, og derfor er en sådan udvikling af produktivkræfterne "økologisk".

KAP går derfor imod "tilbage-til-naturen"-tendenser, hvor

man forsøger at skruer udviklingen tilbage og romantiserer tidligere tiders produktionsmåder. Og KAP er imod krav om nul-vækst.

MILJØPROBLEMERNE SKYLDES ikke i sig selv produktivkræfternes udvikling, men kapitalismens og imperialismens kortsigtede jagt på profit. Denne jagt hæmmer produktivkræfternes udvikling, idet kun de sider udvikles, som giver profit. Det, at kapitalismen ignorerer de modsætninger, der findes i naturen og énsidigt udpiner og forurener kloden, betyder tværtimod, at forudsætningerne for en fremtidig videreudvikling af produktivkræfterne undergraves.

Derfor skal miljøkampen ikke handle om, hvorvidt produktivkræfterne skal udvikles eller ej, men om de skal udvikles i arbejderklassens eller kapitalismens interesser. Derfor foregår der til stadighed klassekamp om, hvordan produktivkræfterne skal anvendes og udvikles.

KAP vil bekæmpe de falske

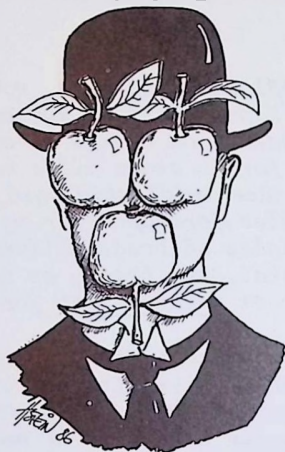
modsatninger, der opstilles mellem forbedringer for arbejderklassen på miljøområdet og andre områder, for eksempel modsætningen mellem nedlæggelsen af forurenende produktion og beskæftigelsen. Og KAP vil bekæmpe de falske modsætninger, der opstilles mellem arbejderklassen i de industrialiserede lande og folkene i 3. verdenslandene. Begge har fælles interesse i en udvikling af produktivkræfterne, og imod kapitalismens og imperialismens énsidige udnyttelse af samme.

KAMPEN MOD énsidig udnyttelse og forurening er ikke kun national, den er i højeste grad international: dumpning af gifte, syreregn, radioaktiv spredning og rovdrift på ressourcer er blot nogle få eksempler.

KAP vil arbejde for, at kampen også føres internationalt. Og vi vil bekæmpe, at problemerne eksporteres som det for eksempel sker med atomkraftaffald, og som også kommer til udtryk ved, at industriskorstenene blot laves højere, så andre lande får skidt.

Idet de to supermagter og de imperialistiske 2. verdenslande i øst og vest har hovedansvaret for udpiningen og forureningen også i 3. verdenslandene, må arbejderklassen og folkene lægge internationalt pres især på disse lande. International støtte til de befolkninger, der ikke har mulighed for at sætte sig ind i og bekæmpe miljøovergrebene er ligeledes en vigtig opgave.

DE "GRØNNE" PARTIERS opdukken må ses som et svar på stadig flere menneskers angst for forureningen, parret med en mistillid til, at de etablerede partier vil gøre noget ved miljøspørgsmålene.

KAP mener, at dannelsen af disse partier imidlertid er et negativt fænomen, fordi de med deres påståede politiske "neutralitet" går uden om årsagen til problemerne. Ved at prioritere særskilte miljøspørgsmål over alt andet, ved at kritisere vækst i al almindelighed og ved at acceptere det kapitalistiske samfunds økonomiske og politiske rammer, er de med til at hæmme miljøkampen og aflede den fra at udvikle sig i en anti-kapitalistisk retning.

Også Socialdemokratiet, SF og mange andre forsøger at markere en grøn profil. Men ligemeget hvor fornuftige enkeltkrav partierne stiller, udgør det ikke nogen løsning, så længe de ikke peger frem mod et opgør med den egentlige forureningskilde: den kapitalistiske produktionsmåde.

Perspektiver i miljø- kampen kræver opgør med grønne illusioner!

Af Torben Madsen

Den "grønne profil" er mere end nogensinde sat i centrum i mange politiske partier som en forløsende enkeltsag, der skal medvirke til at holde skindet på næsen i blæsten fra 80'ernes krisepolitik. Regeringspartierne misbruger miljøsagen som del af et ideologisk røgslør, der skal få den bitre krisepolitik til at glide lettere ned - i realiteten har initiativerne været virkningsløse. Socialdemokratiet er gået "magtfuldt" ind i den miljøpolitiske tågesnak i et forsøg på at afpudse oppositionsrollen. De mange radikalt udseende forslag og miljøpolitiske lovord, som særlig Ritt Bjerregård profilerer partiet med, skal nok høste nogle points - selvom alt givetvis vil blive glemt, når SD igen skal administrere krisepolitikken fra regeringstaburetterne. Danmark har fået sin udgave af de vesttyske Grønne - et liberalt parti, hvis politiske mål holdes pænt indenfor kapitalismens rammer.

Venstrefløjen har også åbnet øjnene for miljøkampen - en prioritering der nok så meget hænger sammen med venstrefløjens egen magtesløshed overfor den mere traditionelle klassekamp (som i stadig højere grad opgives til fordel for enkeltsagsbevægelser), og frygten for "grønt stemmetab".

Debatten om miljøet har som hovedtendens placeret miljøspørgsmål løsrevet fra klassekampen som enkeltstående og isolerede krav. De Grønnes relative succes ved kommunevalget hænger både sammen med, at forureningen opfattes som en trussel, og i langt højere grad med, at de mere begrænsede enkeltsager indgyder et "håb" om hurtige parlamentariske resultater. Ganske vist samles også de aktive i miljøbevægelsen om enkeltsager, men som i andre delkampe må det være en opgave for marxister at udvikle en miljøpolitik udfra en samlet socialistisk strategi.

Ressourcemangel og miljø

Miljøkampen er vigtig. Langt de fleste miljøproblemer opstår, fordi den kapitalistiske produktion omdanner råstoffer til produkter med kort levetid eller bi-produkter, der alt sammen fører eller siden ender som forurening. Det nuværende forbrug af råstoffer er på vej mod den situation, hvor produktionen tvinges til en omlægning. Dette er et problem, der betragtes gravalvorligt, ikke mindst blandt fremsynede kapitalister - men, som jeg vil komme tilbage til, er det apolitiske grønne, "for et bedre miljø!", i bedste fald fuldt foreneligt med kapitalisme og højst sandsynligt aldeles nødvendigt for kapitalismens overlevelse.

Særlig energiforbruget er en kritisk parameter, idet forbrændingen af fossile energikilder som kul, olie og gas sker med en hastighed, der langt overstiger den naturlige fornyelse af disse ressourcer. Ydermere udvikles der kuldioxid ved denne form for energiudnyttelse, og det højere kuldioxid-indhold i atmosfæren kan medføre en såkaldt drivhuseffekt, hvor varmen fra solen ikke kan slippe bort fra jorden igen. Det er dog ikke muligt med sikkerhed at forudsige konsekvenserne af dette, men det registrerede lidt varmere klima gør give anledning til eftertanke. Trods sådanne alvorlige perspektiver (og dommedagsprofetier om jordens "varmedød") vil det være en fejl at fokusere alene på energiforbruget - af mange grunde.

Først og fremmest må samfundets energiforbrug ses i forhold til det eksisterende forbrugsmønstre og den industrielle produktion,

hvor sidstnævnte beslaglægger langt hovedparten af råstofferne. Ønsker vi at bevare samfundet og produktionen, som begge dele er organiseret i dag, eller ønsker vi et andet samfund? Undlader miljøforkæmpere at rejse dette spørgsmål, er konsekvensen en indirekte støtte til at arbejderklassens vilkår forringes, fordi hele befolkningen tvinges til at skære ned på det daglige forbrug. Sloganet "alle for alle", som eksempelvis var det officielle budskab under oliekrisen i 1973, er i virkeligheden med til at udviske, at et absolut mindretal i samfundet har hovedansvaret for ressourcspild og forurening.

Dernæst kan energiforbruget, hvis dette problem betragtes isoleret, komme til at bane vejen for atomkraft, der dels må afvises af miljømæssige og sikkerhedsmæssige grunde, og dels fordi det vil centralisere energiudnyttelsen og samtidig fastholde Danmarks afhængighed.

(Fra "Forstå det nu!", Miljøforståelse i Danmark. Red. af I. Lunan.)

Vi tilvænnes et mere forurennet miljø

Forureningen er blevet en så væsentlig biside ved produktionen, at den med rette opfattes som en trussel. Forureningsproblemer opstår ofte efter en glidende udvikling, hvor symptomerne forværres år for år. Ingen ved hvor grænsen er, for hvad naturen totalt kan bære. På mange enkeltområder er man i stand til at forudsige forureningsproblemernes omfang. Et eksempel er tilfældet med den aktuelt meget debatterede skovdød: Her kunne disse problemer og sammenhængen med svovlholdig nedbør/kulfyrede elværker forudses (men ikke bevises) for 15 år siden. På samme måde er nedvaskningen af nitrat fra det overgødskede landbrug og udsivningen af giftstoffer fra lossepladser, der i dag kan spores i grundvandet, blot begyndelsen til en langt mere omfattende grundvandsforurening. Når først spildet fra 70'ernes og 80'ernes produktion har nået grundvandsniveau, kan rent drikkevand meget vel være en mangelvare. Denne forsinkelseseffekt, som man kalder det, er i høj grad med til at vanskeliggøre den politiske kamp om miljøet. Effekten fra forurening kan imidlertid også sætte sig pludseligt igennem, f.eks. ved større udslip, eksplosioner eller ulykker i forbindelse med transport af farlige stoffer - og endelig ikke mindst i arbejdsmiljøet.

Modsætningen mellem kapitalismen og naturen er blevet skærpet, blandt andet fordi flere af miljøproblemerne har fået et globalt perspektiv. Vi er mere end nogensinde blevet afhængige af en

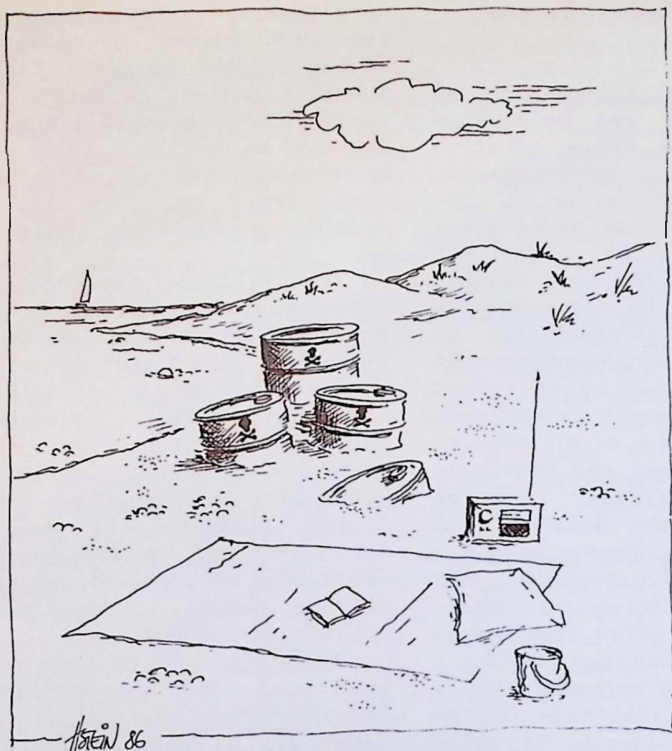
"ufejlbarlig" teknologi. Når teknikken svigter, er katastrofen snublende nær: Seveso i Italien, Bhopal i Indien, de kendte og de fortiede reaktoruheld i hhv. USA, England og Sovjet - den københavnske klorskandale på sojakagen siger noget om, hvor lille en margin, produktionen balancerer på.

Den glidende forringelse af vore omgivelser, hvor symptomerne forværres år for år, betyder, at vi vænnes til en lidt mere fattig natur, lidt flere giftstoffer, tilsætningsstoffer i fødevarer og dårligere arbejdsmiljø. Denne form for gradvise forringelser giver dårlige betingelser for politisk bevægelse - i stedet er der fare for, at den generelle bevidsthed om forureningen ændres til en delvis, i det mindste stiltiende, accept.

Miljøkamp må opfattes som en bred kamp imod forringelser af levevilkårene, både på kort og på langt sigt. Forringelser som - til trods for at heller ikke borgerskabet går ram forbi - rammer arbejderklassen hårdest. Derfor må miljøkampen tage udgangspunkt i den daglige forringelse af det samlede materielle liv - og ikke primært i de mere akutte eller sensationsprægede forurenings-sager!

Den officielle miljøpolitik

Der eksisterer ingen fællesholdninger til forureningen. Dét der normalt omtales som et forureningsproblem, er udtryk for forskellige gruppers modstridende interesser i naturudnyttelsen: forureningen af et vandløb kan ødelægge området for rekreativ

brug, samtidig med at denne forurening - set fra industriside - oftest opfattes som en helt nødvendig fraførsel af affaldsstoffer fra produktionen. Når staten i dag griber ind overfor miljøproblemerne, sker det enten i de sjældne tilfælde, hvor enkeltkapitalinteresser er i konflikt med hinanden - eller når forureningen bliver for alvorlig og åbenlyst udgør en fare for befolkningen. Kemikaliefabrikken Cheminovas deponeringer af rester fra plantegiftproduktionen i en badestrand på den jyske vestkyst blev trods alt stoppet - men sådanne tilfælde, hvor der skrides ind for at hindre akutte og omfattende skader, tjener på samme tid den politiske mission at fo-

regøgle, "at der skam gøres en seriøs indsats" på miljøområdet. Overfor den stadigt mere jævne fordeling af forurenende stoffer gøres der enten ingenting fra miljømyndighedernes side, - eller man vælger at lette trykket en smule ved at modvirke de tydeligste udslag af forureningen. Betingelsen for, at miljølovgivningen i dag omsættes til praktisk handlen, er for det første, at indførelsen af restriktioner ikke hæmmer den eksisterende produktion - og for det andet, at miljøproblemerne kan dokumenteres med videnskabelig sikkerhed. At det er sandsynligt, at den konstante øgning i antallet af fremmedstoffer er med til at sænke menneskers modstandskraft, f.eks.

overfor kræftsygdomme og allergier, er ikke et argument, der nytter, når de miljømæssige økonomiske interesser afvejes.

Den statslige miljøpolitik rummer ingen reelle løsninger på miljøproblemerne. Dette gælder også den på overfladen mere "radikale" socialdemokratiske miljøprofil. Der vil allerhøjest blive tale om symptombehandling, uden at der gøres noget reelt for at sætte ind over for den egentlige forureningskilde - nemlig den kapitalistiske produktion. Herved strander diskussionen om forurening og ressourceforbrug ved de mindre restriktioner og når ikke frem til mere fundamentale diskussioner omkring baggrunden for miljøproblemerne.

Er væksten problemet?

Er væksten i produktionen fortsat mulig - både hvad angår de rige landes overflødighedsforbrug og den nødvendige produktion for at brødføde det stigende befolkningstal? Dette spørgsmål er ofte blevet stillet, især når risikoen for den "globale økologiske katastrofe" har været til debat. Her må det først slås fast, at produktionen kan organiseres anderledes - så den baseres på udnyttelse af lukkede stofkredsløb og genbrug, på anvendelse af vedvarende energikilder og med tilfredsstillelsen af flertallets behov som målet fremfor profit. Ethvert samfund vil påvirke naturen - selvom der selvfølgelig er forskel på højtudviklede industrisamfund og mere primitive produktionsmåder. Det er derfor rent vrøvl at tale om en ideel og "naturlig" balance, som mennesket

skal finde tilbage til!

Også socialister bør være bange for konsekvenserne af den igangværende produktion, men det må være opgaven at overbevise andre om, at årsagen til miljøproblemerne skal søges i den kapitalistiske vækst.

Det ideologiske udgangspunkt for de Grønne er, at udviklingen i de rige lande har frembragt nogle overordnede og dominerende modsætninger: mellem vækstsamfund og økologisk sammenbrud, mellem overproduktion og sult i den 3. verden og mellem øst og vest, hvis løsning blokeres af den økonomiske kamp.

De liberale grønne - og med dem flere miljø fortalere - klammer sig til illusionen om, at såfremt den "blinde vækst" bekæmpes, vil det være en reel mulighed at skabe et nyt og bedre samfund. Så enkelt er det bare ikke! Kapitalismen har vist sig at være utrolig smidig, når det gælder

Fra "verdens bedste miljølov". Hér §3, stk 3:

"Ved bedømmelse af omfanget og arten af foranstaltninger til forebyggelse og imødegåelse af forurening skal der på den ene side lægges vægt på de ydre omgivers beskaffenhed og forureningens virkninger på disse og på den anden side den samfundsmæssige nytte af den virksomhed, der er nævnt i §2 og omkostningerne ved beskyttelsesforanstaltningerne."

tilpasning af produktionen til nye vilkår. Nok er det nødvendigt for det kapitalistiske system, at kapitalen fortsat kan vokse - men det er ikke sådan, at kapitalismen automatisk udvikler sig mod selvdestruktion, hvis f.eks. de tilgængelige råstoffer sætter grænser for den eksisterende produktion.

Kapitalistisk miljøkontrol?

I mange tilfælde vil udviklingen af ny teknologi give mulighed for en øgning i produktionen uden en nævneværdig optrapning af de udløste forurenende stoffer. Uagtet at der også er en række af farer i forbindelse med den konkrete udformning af teknologien, så kan informations- og bioteknologierne være med til at skabe betingelserne for en kapitalistisk produktion, der "balancerer på randen af naturens bæreevne". Ligeledes investeres der i dag i den såkaldte miljøbeskyttelsesteknologi, så kapitalstærke industrier

kan hente ekstraprofitter på genopretningen af miljøskader.

Et samfund med en lavere vækst, forstået som en mere skånsom ressourceudnyttelse, og hvor enkeltkapitalerne tvinges til genanvendelse og forureningskontrol, er på ingen måde i modsætning til kapitalismen. Den grønne illusion om antivækst kan meget let blive et raffineret skridt mod en yderligere centralisering af magten, blandt andet fordi en detaljeret statslig styring af kapitalismens chance for at tøjle det private forbrug og for at påse, at de mest nødvendige miljørestriktioner overholdes.

Hvis ikke miljøbevægelsen i sin praksis skal bidrage til legitimeringen af en øget centralisering - og hvis der skal være perspektiv i miljøkampen, må der gøres op med absurde forestillinger om politisk neutralitet.

*

Ravnens sang

Nedfra det revnede ozonlag stråler
infrarød guddommelighed

mod skarer af nålestribe diplomater
der løfter hænderne

for at tilbøde statuernes herredømme
kun de udstødte

i ruinerne leder efter forsvundne ark
fra et katalog.

Søren W. Nielsen

Reservater for folket

– eller hva'?

Af Susanne Hyldegaard

Forurening, naturødelæggelser og dårligt arbejdsmiljø har man kendskab til langt tilbage i tiden, men det er først efter 2. verdenskrig at ødelæggelserne af naturen har fået et omfang, som ikke kun skader arbejderklassen. Nu trues også borgerskabet og selve produktionsgrundlaget på grund af den generelle forurening af jord, luft og vand.

Kort historisk rids

Den type miljøproblemer, vi kender til i dag, opstod samtidig med industrialiseringen. Øget forbrug af fossile brændstoffer, befolkningskoncentration i byer, dårlige sanitære forhold betød ulidelige arbejds- og levevilkår for arbejderklassen. Tusindvis af mennesker døde i byerne af kolera og andet skidt, og oftest var det vandet, som var smittebærer. Befolkningen drak så at sige sit eget lort. Kloaker med husholdningsspildevand udmundede direkte på gaderne.

Forureningen fra produktionen

øgedes i takt med dens ekspansion. Men ikke kun den totale mængde af forurening steg, også dens sammensætning har ændret sig.

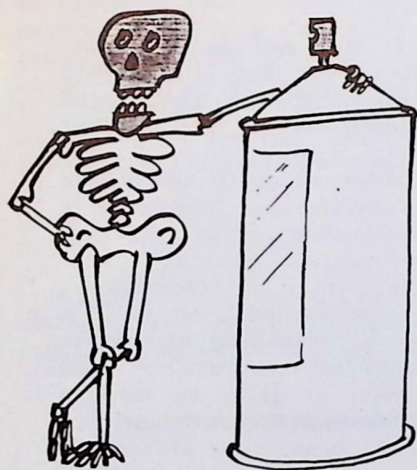
I starten af dette århundrede bestod forureningen hovedsagelig af "naturlige" organiske affaldsstoffer, som var biologisk nedbrydelige. Efter 2. verdenskrig er der ikke kun sket en voldsom stigning i forurening med disse affaldsstoffer, nu bliver også forureningen af gifte og tungmetaller fra den kemiske industri et problem. Denne type affald akkumuleres i fødekæden og i sidste instans rammes mennesket selv.

Den statslige miljøforvaltning

Statens rolle på miljøområdet er at hindre kapitalens jagt på profit i at ødelægge naturgrundlaget for den kapitalistiske produktionsmåde. I dag er miljøkrisen på den ene side en trussel mod produktionens materielle grundlag – jord, luft og vand. På den anden side trues den produktive faktor,

mennesket, som får reduceret sin arbejdsevne via øgede fysiske og psykiske lidelser. Dette har staten erkendt, men i praksis har de stærkeste kapitalinteresser frit spil indtil forureningen bliver for åbenlys.

Vi har fået et miljøministerium, hvortil der er knyttet et stort administrativt apparat. Dette apparat søger ikke årsagen til forureningsproblemerne i den kapitalistiske produktionsmåde, men forklarer problemerne ved mangelfuld planlægning. Man siger, at der ikke i den hidtidige

(Fra "Miljörigtig Rusholdning" ved Niels Munk Plum.)

planlægning i 'tilstrækkeligt omfang' er taget miljømæssige hensyn - ren og skær reformisme. De grønne partier støtter denne reformistiske tankegang ved at forlange, at der skal kræves flere ressourcer til miljøet og dette på bekostning af arbejderklassens levestandard.

Fredninger

Lovgivningen på naturfredningsområdet skal også ses som et instrument til at undgå at produktionsmåden nedbryder sit eget grundlag. Desuden tilgodeser den borgerskabets ønsker om at have noget smuk natur at kigge på.

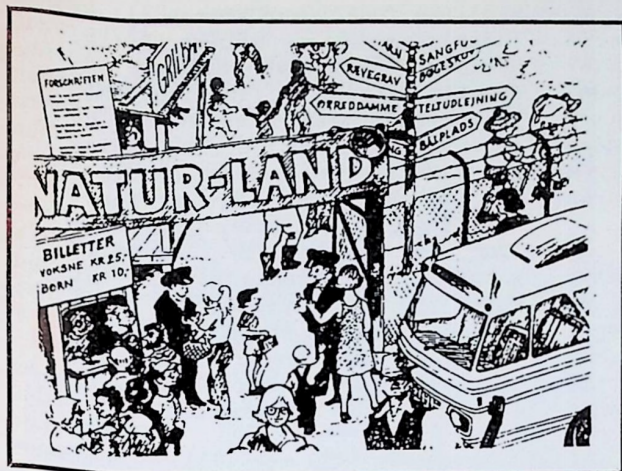
Den første fredning kom med fredsskovforordningen af 1805. Årsagen var, at man kunne forudse akut mangel på træ. Skoven var på det nærmeste forsvundet fra Danmark blandt andet på grund af svenskekrigene, husdyrgræsning og glødning af myremalm med trækul i Midt- og Vestjylland.

Ambulance-fredning

Den første egentlige naturfredningslov kom i 1917 og den første fredningssag, som kom på tale, var fredning af Møns Klint. Da ejeren af området imidlertid krævede en erstatning på 145.000,00 kr. blev sagen opgivet. Først i 1980 blev klinten fredet. Staten betalte et erstatningsbeløb på 11 mio. kr. til godsejer Scavenius, der havde truet med at påbegynde grusgravning og juletræsproduktion i området.

Ovennævnte sag er karakteristisk for en del af den tankegang, som ligger bag naturfredninger - også i dag. Det er hovedsagelig de mest eksklusive områder og ikke den nedslidte dagligdagsnatur omkring bebyggelser, som får beskyttelse. Herved legitimeres den fortsatte naturødeleggelse udenfor fredede områder.

Naturbeskyttelsen får karakter af, hvad RUC-biologen Peder Agger kalder "ambulance-fredninger." Det vil sige udrykning i

Naturformidling når der virkelig er fart på. Tegningen er en karrikeret advarsel mod at gå for vidt i naturformidlingen fra Bladet Natur og miljø nr. 2, 1980.

Sidste øjeblik inden det sidste stykke natur af den specielle karakter forsvinder. Fredningen er defensiv og lappende. Naturen skal være sjælden, inden den får beskyttelse. Fredningen bliver også asocial, fordi det kun er folk med økonomiske og/eller uddannelsesmæssige forudsætninger, der får natur.

Fremmedgørelse

Fremmedgørelsen overfor naturen øges og myten om, at natur er noget, der hører til i reservater, styrkes. Naturen får med andre ord et museumsagtigt præg - en genstand man kan tage hen og kigge på, men absolut ikke røre ved. Et særligt grotesk eksempel er den nyligt udkomne "Rangerrapport", der beskriver, hvorledes folk føres rundt i naturreservaterne ved hjælp af skilte, mærker og særligt uddannede naturformidlere. En forudsætning for at komme fremmedgørelsen til livs er, at denne forbrugerholdning

bekæmpes og naturen bliver selvoplevet, nærværende og en del af dagligdagen.

Funktionsopdelingen

Opsplitningen af naturen i natur (som er bevaringsværdig) og kultur (dyrket land, byer, spildevandsløb m.m.) er en følge af det kapitalistiske samfunds udvikling, hvis resultat blandt andet er økonomisk nødvendighed, rationalitet, minimering af produktionsomkostninger. Samfundet er blevet utrolig funktionsopdelt. Industrien har sin plads, indkøbscentre en anden, boliger hér, uddannelsessteder dér, børneinstitutioner et helt femte sted. De rekreative områder er langt væk, markerne og græsset må ikke betrædes. Men for at vende tilbage til opsplitningen mellem kultur og natur, så har denne skabt grundlag ikke kun for fremmedgørelse som tidligere nævnt, men også for opbygningen af et direkte modsætningsforhold til natu-

ren. Naturen er noget, der, bortset fra de bevaringsværdige områder, kan bekæmpes med alle midler f.eks. med pesticider eller konserveringsmidler som tilsættes fødevarer. Dette er nødvendigt for at varerne kan transporteres over lange afstande og opbevares i lange tidsrum.

Modsætningen mellem natur og kultur/mennesket vil fortsætte med at eksistere, så længe det klasseopdelte samfund eksisterer.

At det forholder sig som ovenfor beskrevet skal imidlertid ikke hindre os i at stille krav til naturbeskyttelse her og nu, som kan presse udviklingen lidt i en anden retning end den lovbundne kapitalistiske udviklingsvej.

Ansats til et natursyn

Som udgangspunkt for at kunne opstille nogle krav mener jeg, det er vigtigt, at vi på det ideologiske plan ikke accepterer opsplitningen i natur og kultur. Alt er natur, der bare er mere eller mindre kulturpåvirket. Natur holder ikke op med at være natur, fordi den er udsat for en form for bearbejdning f.eks. i form af husdyrgeri eller jordkultivering. Konsekvensen af at acceptere en adskillelse i natur- og kulturområder er, at borger-skabet uhindret kan ødelægge den produktionsdominerede del af naturen. Byer er altså også natur. Denne form for natur er imidlertid stærkt påvirket af menneskelig foretagsomhed og bearbejdning.

Som perspektiv er det vigtigt at modvirke den funktionsopdelte verden og kæmpe for, at de for-

skellige funktioner kommer til at indgå i en større helhed. Bolig, arbejde, rekreative områder, uddannelsessteder, institutioner skal høre sammen i en enhed. På nuværende tidspunkt er forureningen i de større byer et problem, som gør det vanskeligt at forestille sig f.eks. grønsagsproduktion midt i København. Jeg ville i hvert fald betakke mig for at spise grønsager produceret her. Forureningsbekæmpelsen bliver derfor et meget centralt spørgsmål, hvis funktionsopdelingen af samfundet skal modvirkes.

En utopi

Afslutningsvis vil jeg med et lille eksempel illustrere, hvordan udendørs rekreative områder i fremtiden kan benyttes af byens børneinstitutioner i en funktionsintegreret sammenhæng:

Man har fundet ud af, at børn ligesom voksne har behov for at være nødvendige, for at et socialt og produktivt fællesskab kan fungere. Tidligere fungerede børneinstitutionerne nærmest som opbevaringsanstalter og aktiviteterne bar meget præg af beskæftigelsesterapi, hvor det i og for sig var ligegyldigt om børnene var der eller ej. Børnene befandt sig i en slags reservater, hvor de ingen kontakt havde med den "virkelige verden". Det var de færreste børn, der vidste noget om, hvad de voksne foretog sig om dagen, bortset fra at de kaldte det at 'gå på arbejde'. Børnene var utrygge og rodløse. De færreste voksne tænkte på, at det var fordi børnene havde brug for selv at være nødvendige.

Nu er det sådan, at nogle af

børnene fra byens forskellige børneinstitutioner sammen med pædagogerne hver dag tager ud til grønsagsproduktionen. Her er de sammen med andre voksne, som arbejder. De voksne har ikke så travlt som i gamle dage. De har tid til at hjælpe børnene og snakke med dem. Børnene har også selv et jordstykke, som de skal luge. Mens nogle af børnene luger, samler andre grønsager ind. De skal bringes hjem til børneinstitutionerne til de børn og voksne, som har køkkentjansen. Andre grupper af børn kommer hjem andre steder fra, f.eks. fra ernæringsinstituttet, hvor de har lavet ernæringsplaner på EDB både for sig selv, men også for hønserne og kaninerne. Planerne har form af billeder, så de er til at forstå. Efter frokost skal der vaskes op, og det er altid de

børn, som har været i svømmehallen, der skal gøre det, men ellers er der fri leg om eftermiddagen. Meget ofte er det sådan, at børnene bearbejder formiddagens oplevelser ved hjælp af blandt andet tegninger, ler og sand

*

Anvendt litteratur:

Niche, Nordisk tidsskrift for kritisk biologi, Årg. 1, 1980, nr. 4; Årg. 3, 1982, nr. 4; Årg. 4, 1983, nr. 1.

Henrik Knuth-Winterfeldt: Naturfredning i Danmark. Danmarks Naturfredningsforenings forlag 1984.

RØD eller GRØN ?

Kan du se forskel?
- kan du se ligheder?

KAP holder sommerseminar i ugen 20.-25. juli med blandt andet følgende problemstillinger sat til debat:

Miljø og magt

Høj- eller lavteknologi

Verden omkring os

Centralt eller decentralt styre

ØD - medarbejdereje - borgerløn - socialisme

Kaare Rasmussen, Hans Henning Nielsen, Flemming Andersen og Klavs Krause fra De Grønne vil sammen med Torben Madsen, Svend Aage Madsen, Benito Scocozza, Philip Arctander og Michael Dam fra KAP give oplæg om ovennævnte temaer, som deltagerne så i grupper vil arbejde med.

Prisen er 600,- kr. incl. ophold, kost, materiale. Børnerabatter. Seminaret foregår i Braruphuset på Falster.

Tilmelding eller ønske om yderligere oplysning til KAP, Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. 01 152133.

Gylle

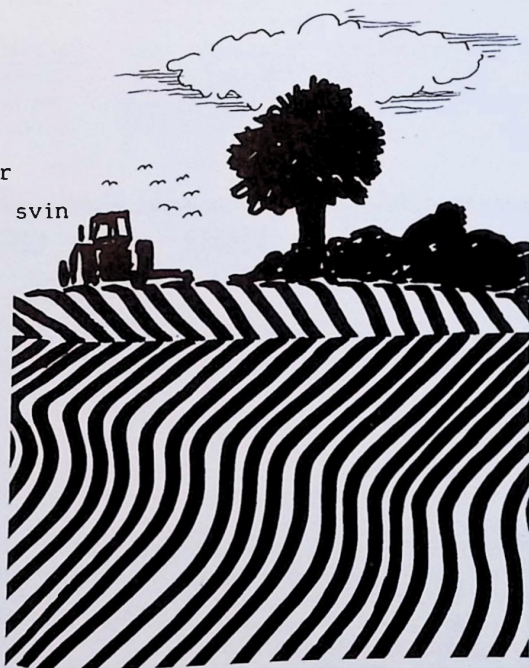
Som på et hvidt ark papir
beskriver en traktor med tankvogn
lange sorte linier
på den frosne ismark.
Stribe på stribe fyldes arket ud
med den samme sorte blæk
som klatter og sprutter
og knap levner plads
mellem linierne.

Skriften stiger op
føres af Østenvinden ind
i mit køkken, i min stue,
i min tørrekælder.
Vi ser på hinanden og nikker
dens stikken i næseborene af svin
er et tegn på død
fiskedød.

Vi læser den utydelige skrift
på det overmalede papir
og aner varslet
om den tikkende bombe
under os og vor ufødte.
Nitratbomben lades op
endnu engang.
Hvor længe endnu
skal han have lov?
Gyllebonden.

Af Carsten Larsen

Tegning: Henrik Stein

Skovdød og forsuring

Af Erik Pedersen

De industrialiserede samfund er baseret på et meget stort forbrug af energi. Denne stammer hovedsageligt fra fossile brændstoffer: Olie, kul og gas.

Forsuringen er forårsaget af svovldioxid og forskellige kvælstofoxider. Når organisk stof, som indeholder svovl og kvælstof forbrændes, frigives svovldioxid og forskellige kvælstofoxider til atmosfæren. Disse oxider føres rundt af vindene og falder ned på jorden dels som TØRT nedfald, dels i nedbøren i form af svovlsyre (H_2SO_4) og salpetersyre (HNO_3) - deraf navnet "syreregn".

Man regner med at svovlet udgør 70% af den sure nedbør, kvælstoffet de resterende 30%. Men når det gælder virkningen svarer svovlet for hele 90%. En stor del af kvælstoffet optages nemlig af planterne og uskadeliggøres på denne måde. Men på et tidspunkt er jordbunden overmættet med kvælstof, og da vil kvælstoffet bidrage mere til forsuringen end i dag.

Den sure nedbør har også indflydelse på landbruget. Vigtige næringssalte, som er føde for planterne, vaskes bort og erstattes af giftige metaller.

Det tørre nedfald kan gradvis

vaskes ud som syre af regnvandet. Eller det kan ske på én gang med forårets snesmeltning, hvilket ofte påfører søer og vandløb et syrechok.

Forsuringens virkning

Allerede for mere end 100 år siden påpegede den engelske kemiker R.A. Smith problemerne omkring forsuring. Men forsuringen blev først for alvor kendt i Skandinavien for 10 - 15 år siden, hvor den svovlsure nedbør fra de store industriområder i England og Tyskland langsomt kvalte livet i søer og vandløb. I dag er der alene i Sverige mere end 10.000 fiskedøde søer og vandløb, og andre 10.000 er døende. I mellemtiden har problemet bredt sig til

mange andre lande, ikke mindst det østlige USA og Canada, hvor mange vande ligeledes er døde eller døende. Forsuringen er blevet til et globalt problem, som kræver en global løsning. Er jordbunden sur og næringsfattig, viser de første tegn på forsuring sig hurtigt. Af samme årsag har den tiltagende skovdød været størst på magre jorder. Hvis jordbunden er kalkholdig mærkes intet i forsuringens første fase. Først vil kvælstofindholdet i den sure regn være dominerende, og dette vil virke som en tilførsel af næringssalte til jorden: træerne vil faktisk gro hurtigere. Dette ses i Skandinavien, hvor træerne trives, men søerne dør. I Centraleuropa konstaterede man tidligere en øget vækst af træerne, men denne proces er nu stoppet. I søerne er dyre- og plantelivet tilsyneladende uforandret. Men forandringerne er sket i det skjulte. Vandets evne til at modstå og neutralisere syre mindskes gradvist, og på et tidspunkt slipper denne evne op. Herefter vandets pH-værdi (surhedsgraden) begynder at falde, og såvel flora som fauna ændres mærkbart; mange planktonorganismer dør, hvilket gør vandet klart. Artsantallet falder drastisk, snegle og muslinger går tilbage, da de efterhånden vil mangle kalk til deres skaller. Og senere i forsuringprocessen dør samtlige fisk som følge af de lave pH-værdier.

Når vandet bliver tilstrækkeligt surt, vil forskellige metaller kunne udfældes. Metaller som hidtil har været bundet og dermed uskadeliggjort i sedimentet (aflejringerne på bunden). Det gælder cadmium og kviksølv - farlige tungmetaller fra industrien - og

det gælder aluminium. Aluminium er almindeligt forekommende i jorden, hvor det kan udgøre op til 7%, ligesom det kan stamme fra kemisk rensning af organisk spildevand, hvor næringssaltene i form af fosfat, udfældes med aluminiumssulfat.

Aluminium er ikke et giftstof i normal forstand. Men det har vist sig, at det ved pH-værdier på godt 5 kan ufældes som aluminiumhydroxid på fiskenes gæller og derved kvæle dem. Ligeledes kan næringstoffet fosfor bindes til det frigjorte aluminium, som så bundfældes. Og vandets produktivitet falder mærkbart.

Danmark har de fleste steder en kalkrig undergrund, og stødpudevirkningen i jorden er normalt stor; dog kendes problemet med forsuringen fra hede-, skov- og klitsøer i Vestjylland.

Bekæmpelse af forsuringen

På længere sigt er den eneste løsning på forsøringsproblematikken et verdensomspændende samarbejde. Forsuringen er et problem, som går på tværs af landegrænserne - et problem som intet ramt land selv kan klare. Desværre går det ikke kun ud over de lande, som selv svarer for hovedparten af forsuringen - problemet eksporteres i stor stil med vind og vejr.

Det er i dag intet teknisk problem at afsvoile brændslet eller at fjerne svovlet fra røgen, inden denne slipper ud i atmosfæren. Det er udelukkende et spørgsmål om økonomi og derved om politisk vilje. Men for tiden er der ikke den helt store velvilje i dette spørgsmål, selv om hold-

Kalkning af en ovenk
sø.
Kalkning kan hæmme
forsuring.
(Fra pjese fra
Miljøstyrelsen).

ningen er ved at ændre sig til det bedre. Også fordi problemet med forsuringen bliver mere og mere presserende. Eksempelvis er der de sidste tre år ramt henholdsvis 18%, 33% og 50% af Vesttysklands nåleskove af den sure nedbør. Og nu er det ikke kun begrænset til nåletræer, men skaderne er også begyndt at ramme løvtræerne.

En mulighed er at gå over til naturgas, som har et langt mindre svovldioxidindhold end de øvrige fossile brændstoffer. Den bedste mulighed er alternative energikilder - SOL, VIND og VANDKRAFT - men ikke mindst vandkraft skaber andre miljøproblemer. At atomkraften løser såvel problemet med forsuringen som "drivhuseffekten" nævnes kun; de negative sider ved denne energiform er velkendte.

Så længe forsøringsproblemet ikke er løst, må man ty til midlertidige løsninger. Og for søerne er kalkningen den vigtigste. Kalkningen er velkendt fra landbruget, hvor jorden kalkes, når kunstgødningen har gjort denne for sur. Men når talen er på hele vandløbssystemer stiller det sig anderledes. Skal kalkningen være effektiv, må der spredes

enorme mængder kalk over et meget stort område - OG DET KOSTER PENGE. Ligesom det (jo) er en lappeløsning, der ikke gør noget ved roden til forsøringsproblemet - den forlænger blot fristen lidt.

*

Litteraturliste i anbefalet læserækkefølge:

"Livet skal leves" Eilif Byrnak
m.fl., Nucleus 1985.

"Sur nedbør" Kaskelot nr. 60,
oktober 1984.

"Grundbog i økologi" Kåre Fog,
Nucleus 1982.

"Temanummer om forsuringen" Bio-
Nyt nr. 20, 1982.

"Svovldioxid - et luftforureningsproblem" Elsebeth R. Glob
m.fl., Nucleus 1984.

"Forsøringsudvalget: Miljø og energi" Miljøstyrelsen, 1984.

Anbefalingen er lavet ud fra tilgængeligheden og fagligt forståelsesplan, således at de letteste tekster er nævnt først.

KORT OM:

PLO's situation

Op gennem 70'erne vandt palæstinenserne eneste lovlige repræsentant, PLO, væsentlige diplomatiske og militære sejre. Palæstinenserne krav blev formuleret på det 16. Palæstinensiske Nationalrådsmøde (PNC) i Algier i 1983: Ret til tilbagevenden, ret til selvbestemmelse og ret til en selvstændig stat under PLO's ledelse. Den diplomatiske vej, PLO anviste (sammen med den væbnede) til at nå dette mål, var en international konference med deltagelse af Sikkerhedsrådets permanente medlemmer, samt alle stater i regionen inklusive PLO.

Israel har til stadighed afvist en sådan konference og afvist PLO totalt. USA har reelt afvist konferencen, men alligevel halvhjertet gået ind i forhandlinger og sonderinger. PLO's leder, Yasir Arafat, gik efter det 16. PNC ind i forhandlinger med Jordans kong Hussein om en fælles holdning. Et resultat kom først efter det 17. PNC, som blev afholdt i november 1984. Dette PNC blev boykottet af PFLP, oprørere fra Arafats Fatah m.fl. (Den såkaldte "Redningsfront"). De beskyldte Arafat for at kaste sig i armene på Jordan og USA. Det var også en reel risiko. USA's og Israels strategi i regionen er, at Israel indgår separatfred å la Camp David med de enkelte lande. Derved sikres Israels hegemoni, og det palæstinensiske spørgsmål - og folk - elimineres. Havde Hussein fået Arafat med på toget mod separatfred med Israel?

Det mente PFLP m.fl. endegyldigt var sket, da Arafat og Hussein underskrev Amman-aftalen 11. februar 1985. Den talte om en fælles palæstinensisk-jordansk forhandlingsdelegation og om en selvstændig palæstinensisk stat inden for en palæstinensisk-jordansk føderation. PLO's ledere slog derimod fast, at aftalen byggede på vedtagelserne fra diverse PNC.

ISRAELERNE DEMONSTREREDE deres holdning til Amman-aftalen ved at afvise den fælles delegation inden det var blevet offentliggjort, hvem der

skulle sidde i den. USA "nøjedes" med at kræve, at der ikke måtte være palæstinensere med, der var kendt for at have haft med militæraktioner at gøre. Desuden tog israelerne vinden ud af sejlene på fredsprocessen ved at bombe PLO's hovedkvarter i Tunis, ved at genoptage praksis med at internere uden dom eller udvise radikale palæstinensere fra de besatte områder, og ved at forsøge at få moderate palæstinensere til at overtage administrationen dér. Det sidste lykkedes i et tilfælde, nemlig i Nablus, hvor handelsmanden Zafer el-Masri lod sig udnævne til borgmester i efteråret 1985.

Parallelt hermed lagde USA og Hussein pres på Arafat, for at få yderligere indrømmelser. Men Arafat stod fast og sagde nej, og den 19. februar 1986 meddelte Hussein i det jordanske parlament, at samtalerne med PLO var suspenderet. Hussein vil nu forsøge sig med forhandlinger med pro-jordanske elementer på vestbredden og vil eventuelt forsøge at få arabisk støtte til direkte forhandlinger med Israel.

Palæstinenserne reagerede mod Hussein: Få dage efter Husseins tale myrdede medlemmer af PFLP el-Masri.

PLO STÅR ATTER en gang ved en korsvej. Arafat har sagt nej til kong Hussein, og Redningsfroten har lagt sig ud med syrerne. Der har været følere ude om et nyt PNC på basis af tidligere vedtagelser, som alle parter godkender. Der er også tale om, at PLO skal have en ny kollektiv ledelse, og at denne ledelse skal have ny formand. Det vil være godt for PLO, hvis dette sker. PLO vil få lejlighed til at vise sin uafhængighed af de forskellige arabiske magter, der ønsker at underlægge sig PLO og de imperialistiske magter, der står bag dem.

Palæstinenserne står ikke i en let situation. Deres kamp er snævert forbundet med de imperialistiske magters strid i Mellemøsten. PLO kan kun gå en vej: forsøge at styre mod en uafhængig linie gennem Mellemøstens urolige farvand og stole på, at de palæstinensiske masser støtter PLO og kæmper for deres sag, og på at den palæstinensiske kamp også kan virke som murbrækker for at masserne i de andre arabiske lande vender sig mod den imperialistiske indblanding i Mellemøsten.

Peter Hobel

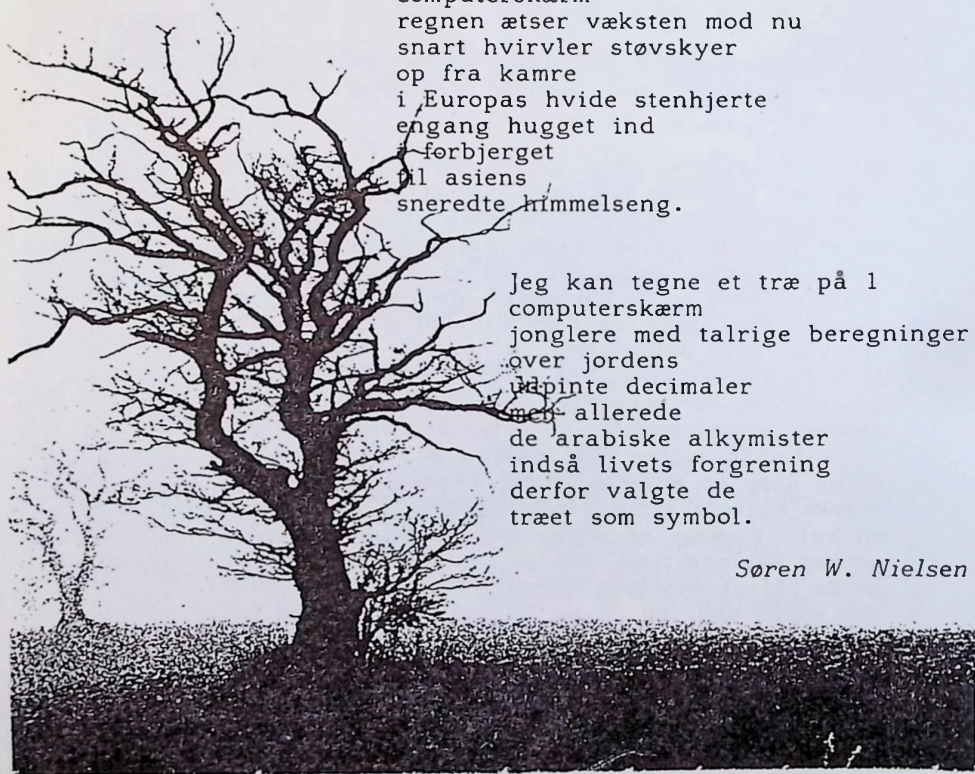
Fuga - termit

Jeg kan tegne 1 træ på en
computerskærm
når urskoven fældes i Amazonas
kvases et øjeblik
på tusinde år
mellem maskinens kæber
tiden dør ud
af lyden fra tukaner
der går på vingerne
og flyver bort.

Jeg kan tegne et træ på 1
computerskærm
regnen ætser væksten mod nu
snart hvirvler støvskyer
op fra kamre
i Europas hvide stenhjerte
engang hugget ind
i forbjerget
til asiens
sneredte himmelseng.

Jeg kan tegne et træ på 1
computerskærm
joglere med talrige beregninger
over jordens
ubemalte decimaler
men allerede
de arabiske alkymister
indså livets forgrening
derfor valgte de
træet som symbol.

Søren W. Nielsen

Gør reformismen Danmark bedre?

- en diskussion af:

Karen Jespersen & Ralf Pittelkow: "Et bedre Danmark.

Reformer og realisme i 80'ernes politik."

Forlaget Tiderne Skifter, 1985. (186 sider).

Et standende tema i den danske politiske debat er "arbejderflertallet", altså et regeringssamarbejde under en eller anden form mellem Socialdemokratiet og SF. Begge partier har i de seneste år blødt deres standpunkter op, ikke mindst SF, som jo har gjort sig stor umage for at fremstå som "ansvarligt" og "regeringsdueligt".

SF har accepteret indkomstpolitikken og "den økonomiske nødvendighed", og partiet er godt på vej til at acceptere NATO-medlemskabet i hvert fald i en overskuelig fremtid.

Efter kommunevalget i november sidst år har tilhængerne af et "arbejderflertal" fået fornyet håb: resultatet tyder på, at Socialdemokratiet og SF kan nære et realistisk håb om flertal ved næste folketingsvalg, ikke mindst i takt med, at Schlüter-regeringen viser stadig tydeligere tegn på at blive slidt op.

Jespersen og Pittelkows bog udkom i foråret 1985, altså før kommunalvalget.

Bogen nævner ikke udtrykke-

ligt "arbejderflertallet"; men den beskæftiger sig faktisk ikke med andet. Den er et forsøg på at formulere et politisk-strategisk grundlag for et sådant flertals politik, og sådan blev den også bedømt ved sin udgivelse.

FØR JEG går nærmere ind på bogens indhold, lige et par bemærkninger om forfatterne.

Vi har at gøre med to prominente "68'ere". Begge deltog aktivt i studenteroprøret omkring 1968. Ralf Pittelkow markerede sig især inden for "universitetsmarxismen", og han er i dag lektor ved Institut for litteraturvidenskab ved Københavns Universitet.

Karen Jespersen droppede studierne til fordel for en journalistisk karriere, der har ført hende fra Politisk Revy over Information til TV-avisen.

Begge har været fremtrædende medlemmer af VS, i 1979 var Karen Jespersen endda på nippet til at blive valgt ind i folketinget for partiet. Siden har de offentligt brudt med VS, som de anklagede

for at være "sektærisk" og for ikke at gå "realistisk" ind i reformarbejdet. De to har altså gennemløbet en højreudvikling, som har været karakteristisk for store dele af det, som for en halv snes år siden var den revolutionære venstrefløj.

"Realisme"

Hvad er det så, de to forfattere vil med deres bog? Ja, allerede undertitlen "reformer og realisme" anslår temaet. I indledningskapitlet præciserer de deres værdigrundlag:

"Det drejer sig for det første om, at der må skabes en anden social fordeling. Frem for alt en anden fordeling af arbejdet (...). Men også en omfordeling af indkomsterne, der præges af solidaritet med lavindkomst-grupperne. (...) Det drejer sig videre om hensynet til miljø og ressourcer (...). Og det drejer sig endelig om udviklingen af demokratiet på alle planer i samfundet. Specielt er det afgørende at demokratisere det økonomiske liv.

Dette værdigrundlag forbin-der sig med holdninger, som først og fremmest har været placeret til venstre for midten i dansk politik. I forlængelse af det opstilles en demokratisk socialisme som reformpolitikens langsigtede mål."

(s. 9, fremhævelserne er forfatterne egne).

Det lyder jo egentlig pænt venstre-socialdemokratisk, jeg ville tro, at Ritt Bjerregaard uden videre kunne skrive under på

denne programmerklæring.

For Jespersen & Pittelkow er det mest interessante ikke, hvordan den "demokratiske socialisme" skal se ud, som de anfører som deres langsigtede mål. Det som de primært beskæftiger sig med er betingelserne for at kunne virkeliggøre deres "visioner", som de selv siger. De bebrejder venstre-fløjen, at den ikke vil se de "ubehagelige" kendsgerninger i øjnene, at den vil køre på frihjul i forhold til virkeligheden, og at den derfor ikke er troværdig i forhold til flertallet af befolkningen.

DE "ØKONOMISKE REALITETER" går igen i hele bogen. Forfatterne insisterer med en vedholdenhed, som til tider nærmest virker manisk, på, at disse "realiteter" må være udgangspunktet for en "reformpolitik". Når man som anmelderen fortsat føler sig fast forankret i positioner, der for Jespersen & Pittelkow i dag må være den meste vederstyggelige sektærisme og uansvarlighed, så har man en fornemmelse af, at det er sådan nogle som os, der er bogens egentlige målgruppe. SF'ere og socialdemokrater vil formentlig føle sig temmelig beroligede ved at læse bogen, den kan give en teoretisk fundering af deres synspunkter - det er ikke folk, som forfatterne behøver at overbevise om rigtigheden af deres præmisser. Men de forhærdede bæster, som ikke (eller kun delvist) har gjort forfatterne egen højreudvikling med, de må da kunne forstå, at de er galt afmarcherede.

Der går gennem bogen en undertone, sådan opfatter jeg det i hvert fald, af den frafaldnes

iver for at retfærdiggøre sig over for sine tidligere venner.

Reformistiske traditioner

Hvad er det så for "økonomiske realiteter", som Jespersen & Pitelkow lægger så stort vægt på?

De resumerer dem selv som "inflation, betalingsbalancen og statsbudgettet" (s. 11).

Og noget senere skærer de det ud i pap:

"Uden en afdæmpet lønudvikling kan det i realiteten ikke lade sig gøre at bekæmpe arbejdsløsheden. Når det er helt afgørende at holde igen på lønudviklingen, hænger det sammen med, at underskuddet på betalingsbalancen er så stort. En politik, der forbedrer beskæftigelsen, skal samtidig mindske underskuddet på betalingsbalancen. Det sker kun hvis eksporterhvervenes konkurrenceevne forbedres. Og en forbedret konkurrenceevne forudsætter ikke mindst en afdæmpet lønudvikling.

En afdæmpet lønudvikling er altså i lønmodtagernes egen interesse, fordi den forbedrer beskæftigelsen. Til gengæld skal de gennem den økonomiske politik sikres, at løntilbageholdenheden kombineres med en bred flerårig indsats for højere beskæftigelse og en mere social fordeling."
(s. 34).

Poul Schlüter og Steffen Møller vil kunne skrive under på det meste af dette, Gert Petersen på det hele.

Arbejdsløsheden, der jo er et

produkt af krisen i den kapitalistiske produktionsmåde, skal altså ifølge de to erklærede "demokratiske socialister" løses ved at acceptere det kapitalistiske verdensmarkeds præmisser. Til gengæld loves så på længere sigt "højere beskæftigelse" (ikke fuld beskæftigelse) og en "mere social" fordeling (altså en vis udjævning, ikke en afskaffelse af den gældende indkomst- og formuefordeling).

En anmelder i Kommunistisk Tidsskrift kunne nu vælge at ledsage et citat af denne karakter med en lang bandbulle mod accepten af den kapitalistiske økonomiske logik og mod reformismens ynkelige fallit. En sådan bandbulle skal jeg forskåne læserne for, af den enkle grund at den sikkert er aldeles unødvendig.

Jeg vil bare konstatere, at de ovenfor citerede synspunkter er en nødvendig følge af den måde, hvorpå forfatterne vil nå frem til deres "demokratiske socialisme". De mener ikke, at der er basis for "bratte omvæltninger af det danske samfundssystem", altså ikke mere vrøvl om revolutionen!

I den klassiske reformistiske tradition ser de "vejen til socialismen" som "en trinvis og længerevarende samfundsforandring, hvor løsningerne på samfundets problemer mere og mere går i socialistisk retning".
(s. 13).

DE FORESTILLER SIG ikke, at en sådan udvikling vil forløbe gnidningsløst, der vil komme modstand fra de "eksisterende kapitalinteresser". Hvad så med denne modstand, hvordan vil forfatterne tage højde for den?

Hertil siger de:

"Hvor kraftig den modstand vil blive, og hvor stor virkning den vil have, det afhænger dog i høj grad af, hvor stærke folkelige rødder forandringen i samfundet har.

Det understreger kun, hvor nødvendigt det er at gå frem på en måde, der har dækning og troværdighed i et solidt flertal af befolkningen."

(s. 14).

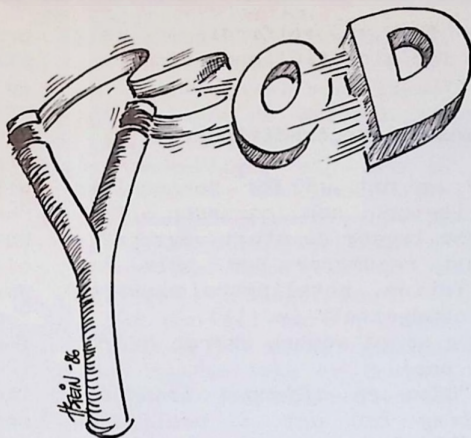
Dette citat findes i begyndelsen af bogen. Jeg har ledt ihærdigt i resten af bogen for at finde steder, hvor forfatterne kommer nærmere ind på denne problemstilling. Men mine håb om at finde noget konkret er blevet følt skuffede. Det eneste sted, hvor de berører muligheden for aktiv modstand fra kapitalen, er i kapitlet om deres decentrale ØD-model (s. 159 ff). Her siger de, at gennemførelsen af ØD vil kunne medføre, at kapitalen "stemmer med fødderne", dvs. risikoen for kapitalflugt og økonomisk sabotage.

Denne risiko mener de er realistisk; men de mener at den kan undgås, hvis "reformkræfterne" sørger for at bevare den økonomiske stabilitet og farer "realistisk og gradvist" frem.

Ja, mine damer og herrer, det er alt!!

Såvidt jeg kan se, så har Jespersen & Pittelkow kun ét råd, hvis man vil gå i gang med "dybtgående samfundsforandringer": hvis de etablerede kræfter rører på sig, så gå langsomt og forsigtigt frem, så bliver de nok beroligede!

Det vil sige, at det problem, der for os revolutionære er det afgørende i udviklingen af en so-

cialistisk strategi - spørgsmålet om klassekampen og om hvordan en socialistisk omformning tvinges igennem på trods af kapitalismens modstand, dette problem tager Jespersen & Pittelkow simpelthen ikke op. Om det så skyldes at de ikke anser det for noget problem, eller om de ikke aner hvad de skal stille op med det - ja det skal jeg ikke kunne dømme om!

ØD og socialismen...

Men én grund til, at de ikke gør noget ud af denne sag, kunne være, at kapitalen ikke har så meget at være bange for, hvis deres fremtidsvision skulle blive til virkelighed. Godt nok ønsker de på langt sigt, at virksomhederne overgår til samfunds kontrol og "selvforvaltning" inden for ret vide markedsøkonomiske rammer. Men det ses som resultat af en meget lang udvikling, og i mellemtiden mener de, at det er vigtigt, at virksomhederne "klarer sig godt" økonomisk. Og de nuværende kapitalejere skal ikke eksproprieres på god revolutionær

vis, men gradvist købes ud gennem ØD-fonde og lignende.

For, som allerede antydnet, er Jespersen & Pittelkow begejstrede tilhængere af ØD, der for dem er "aktier i demokratiet".

De erkender, at ØD ikke er nogen folkesag. Hvis den skal blive det, så mener de, at man må gøre op med "dogmet om den centrale fond". Det er jo, hvad socialdemokraterne er i gang med for tiden, samtidig med at de prøver at nå et kompromis med de radikale om en form for OD som begyndelsen til en egentlig ØD-ordning.

Dette skridt tager forfatterne ikke stilling til i deres bog; men ud fra deres præmisser er der al grund til at tro, at disse socialdemokratiske manøvrer har deres tilslutning.

MEN JESPERSEN & PITTELKOW vil gå længere, end de fleste socialdemokrater nok er rede til. For dem har ØD ikke noget som helst at gøre med, at LO-toppen vil benytte sig af det for at konsolidere sin stilling som et bureaukratkapitalistisk lag. De ser ØD som vejen til at give lønmodtagerne kontrol med virksomhedernes kapital. Og i denne sammenhæng skal man ikke standse på halvvejen:

"Og har man først sagt kontrol med kapitalen, ligger næste skridt lige for: ØD må være vejen til de ansattes selvforvaltning af virksomhederne. Set i denne bogs perspektiv er det ensbetydende med, at ØD er en afgørende del af vejen til en demokratisk socialisme."

(s. 155 - fremhævelserne er forfatterens egne)

ØD skal altså på længere sigt

ikke være supplement til den private kapital, men skal erstatte den, i hvert fald den private monopolkapital.

ØD-midlerne skal investeres efter almindelige profitkriterier, den skal kunne "forrentes", som de siger. Men forfatterne mener, at en ØD-kapital har nogle fordele, som "almindelig" privat "risikovillig" kapital ikke har:

"Selv om en ØD-fond også skal forrente sine investeringer, så vil den trods alt have et større spillerum. Den kan gå ind i projekter, hvor forrentningen er mindre sikker og mere langsigtet, end en privat kapital normalt vil være med til. Det vil sige, at den alligevel har større muligheder for at tage bestik efter samfundsmæssige behov. F.eks. hvis det drejer sig om en produktion, der er vigtig ud fra samfundsbehov, men som endnu ikke har et tilstrækkeligt stort og stabilt marked."

Det kan være sådan noget som fremstilling af miljøvenligt produktionsudstyr, i forbindelse med at det offentlige stiller nye miljøkrav. (...) I særlige tilfælde kan en ØD-fond investere i samfundsgavnige projekter, hvor forrentningen har en meget lang tidshorisont. F.eks. har der været talt om muligheden for, at man herhjemme kunne starte en produktion af avispapir ved at genanvende returpapir."

(s. 155-56 - fremhævelsen er forfatterens egen)

Efter disse citater kan vi kort skitsere Jespersen & Pittelkows "socialisme"-model:

En ØD-ordning kombineret med en

vis støtte til "samfundsnyttige" investeringer, medarbejderindflydelse på virksomhederne og en vis statslig styring af investeringerne, men med bibeholdelse af en modificeret markedsøkonomi.

Det er det jugoslaviske system, som har inspireret forfatterne. Dette system, korrigeret for sine funktionsfejl, mener de i hovedtræk vil kunne tilpasses til danske forhold.

Men denne socialisme er et meget langsigtet mål, og indtil det en dag bliver en realitet, må arbejderklassen pænt acceptere de "økonomiske realiteter" og ikke foretage sig noget, der kan undergrave virksomhedernes konkurrenceevne og rentabilitet!

JEG TROR IKKE, at jeg vil anbefale KT's læsere at bruge penge på at købe "Et bedre Danmark". Men hvis man er interesseret i at få et samlet overblik over, hvilke politiske og strategiske konse-

kvenser den tidligere venstrefløjs højredrejning får, så var det måske en idé at låne den på biblioteket.

MEDENS DENNE anmeldelse skrives, raser debatten i VS. Det er slående, hvor tæt de "røde realisters" tankegang ligger på Jespersen & Pittelkow.

Ikke nødvendigvis fordi Anne Grethe Holmsgaard & Co. er direkte inspireret af denne bog, men fordi den er et udtryk for den opgivelse af marxistiske og revolutionære positioner, der præger den såkaldte venstrefløj.

Når man opgiver marxismen, så er den logiske følge reformismen. Både de "røde realister" og Jespersen & Pittelkow er på vej til socialdemokratiske positioner - lidt mere strømlinede end i den traditionelle udformning, men alligevel!

Andreas Nissen.

Hænderne op!

- en anmeldelse af:

Annette Westrup: "Fingrene Væk!"

Københavns Bogforlag 1985.

Udgangspunktet for denne anmeldelse af Annette Westrups (AW) "Fingrene væk" var, at jeg blev bedt om at skrive en faglig og saglig anmeldelse af bogen, fordi jeg som kriminolog har arbejdet med nogle af de emner, bogen beskæftiger sig med.

DET BLIVER ikke en faglig anmeldelse. Det er bogen ikke værdig til. Den rummer mange synspunkter, men ikke nogen, der på nogen måde underbygges af nogen form for faglig argumentation - eller politisk analyse for den sags skyld. Det bliver nok heller ikke nogen saglig anmeldelse. For det er nærmest umuligt at forholde sig sagligt til nogle synspunkter, som præsenteres på den måde, bogen gør.

"Fingrene væk", der er blevet præsenteret som en debatbog, består af en række korte indlæg. De handler om "Lov og orden-feminister, kusse-folklorister, Moder Jord-mystikere, Følelser for Fred, forskrækkede skolefrøkner og alle de krænkede oberstdøtre med deres vildt overdrevne lidesstatistikker og krav om erotikfrie zoner og fængsel til mændene og luderne ud af Istedgade",

som der står på bagsiden. Mange af indlæggene bygger på nogle sjove - og sprogligt set ofte meget vittige - indfald. Men mest på udfald. Udfald mod alt og specielt alle de kvinder (og det er mange), AW ikke kan lide. Udfald med så megen energi og så mange

Pernille Kløvedal har illustreret "Fingrene Væk"

følelser, at de nærmest må betegnes som udladninger. Man fornemmer, at AW må have fået nogle fede orgasmer ved at skrive bogen. Og det er jo helt fint. Så har den da været godt for noget!

BOGEN ER som nævnt lanceret som en debatbog, og den har også et par hovedteser, som kunne være spændende at diskutere. F.eks. at kvinders (især en del unge kvinders) hovedmål i livet er at blive forsørget af en mand, at det eneste, kvindebevægelsen interesserer sig for, er mishandlede kvinder, og at kvindeforskningen kun beskæftiger sig med prostitution. Tja -, hvis det var sandt, var der da noget at diskutere.

AW tilbageholder al viden, der er om, hvorfor forsørgelses-spørgsmålet er en del af mange kvinders bevidsthed - eller måske snarere underbevidsthed, og hvorfor nogle få unge piger ønsker sig mand og børn frem for uddannelse og arbejde, når iøvrigt det største antal kvinder nogensinde forsørger sig selv og er på arbejdsmarkedet. De unge piger kan jo bare vælge en uddannelse eller et job, som gør dem i stand til at forsørge sig selv. (Måske et af de velbetalte jobs som porno-model eller luder, som AW kan byde på i sin erhvervsvejledning?). AW undlader også at fortælle, at uendeligt mange flere kvinder fra kvindebevægelsen beskæftiger sig med ligestillings- og fagforeningsarbejde, bevægelses- og partiarbejde end med mishandlede kvinder. Og hun gør "kvindeforskere" synonymt med kriminologiske kvindeforskere (som ikke laver arbejdsmarkedsforskning) og undlader at nævne, at der laves mange undersøgelser

af kvindeforskere om kvinders (og mænds) forhold på arbejdsmarkedet, om arbejdsmiljøet i nogle udprægede kvindefag osv. osv.

AW vender med andre ord en gang op og ned på realiteterne for at kunne komme af med sine "sweeping statements".

Hvis realiteterne blev taget i betragtning - eller tingene set i sin sammenhæng - faldt grundlaget for de mange sweeping statements imidlertid væk. Og hvis de - og de mange forkerte faktiske oplysninger, som nogle af de kvikke karateslag bygger på - så ville der ikke være så meget debatoplæg tilbage i bogen. For hvordan kan man diskutere en satirisering over nogle synspunkter, der (med få navngivne undtagelser) tillægges store, ubestemte grupper af "lesbiske", "feminister", "feministiske kvindeforskere". Og

* debat * anmeldelser * digte * m.m. * debat * anmeldelser *

hvordan kan man diskutere et fingeret interview med "et par dygtige kvindeforskere" (AW's udhævning), som AW tillægger sin udlægning af deres synspunkter for at kunne latterliggøre dem.

STILEN I BOGEN lægger ikke op til debat - selv om enkeltstående oplysninger f.eks. at specialklasserne, p-klasserne, obs-klasserne, adfærdskolonierne og de børnepsykiatriske afdelinger har stor overvægt af henviste drenge kunne være værd af beskæftige sig med i en argumenteret sammenhæng. Det samme gælder også i nogen grad - og må retfærdigvis siges -

bogens sidste indlæg om sexualvejledning i folkeskolen.

Men det er usynliggørelse af problemer, undladelser af informationer og latterliggørelse af modstandere, der dominerer bogen. Disse teknikker er velkendte elementer i det, Beriet Ås - en norsk socialpsykolog - har kaldt de fem herskerteknikker. De bruges ofte i politisk debat - som regel af borgerskabets mænd (og sikkert også kvinder) - men jeg havde ikke ventet dem brugt af en garvet kommunistisk kvindekæmper.

Nell Rasmussen.

★★★★★★

★ ARBEJDERAVISEN

ARBEJDERAVISEN er et politisk ugeskrift udgivet af KAP. Det bringer kommentarer til og analyser af vigtige træk og tendenser i klassekampen. Et abonnement - som er gratis - kan fås ved henvendelse til KAP, Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. 01 152133.

★★★★★★